

Аналіз психологічних аспектів конструктивної діяльності працівників експертної служби

БОНДАРЕНКО-БЕРЕГОВИЧ Валерія*

старший судовий експерт Житомирського науково-дослідного

експертно-криміналістичного центру МВС України

м. Житомир, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5314-6439>

Анотація. Статтю присвячено аналізу психологічних аспектів конструктивної діяльності працівників експертних служб з акцентом на ключових аспектах, які визначають ефективність і якість їхньої професійної роботи. Актуальність публікації обумовлена потребою в аналізі аспектів конструктивної діяльності судового експерта. У сучасному судовому контексті, де справедливість та об'єктивність рішень відіграють критичну роль, усвідомлення психологічних особливостей судових експертів стає надзвичайно важливим. Метою цього дослідження є глибокий аналіз психологічних факторів, які впливають на спроможність судових експертів об'єктивно оцінювати матеріали, які надані для проведення дослідження та прийняття науково обґрунтованих рішень у межах судової експертизи. Детально розглянуто психологічні процеси, які виникають під час судової експертизи та позначаються на якості судових висновків. Результати теоретичного дослідження надають глибоке розуміння психологічних процесів, які позначаються на роботі експертних служб. Дослідження ґрунтується на теоретичному аналізі психологічних аспектів судової роботи, що охоплює розгляд психологічних процесів, які зумовлюють об'єктивність і конструктивність судових експертів. Використано теоретичні методи аналізу й синтезу. Результати аналізу відображають важливі аспекти психологічних особливостей судових експертів, їх вплив на конструктивну діяльність і способи підвищення якості висновків. Наукова новизна дослідження полягає в аналізі внутрішніх психологічних процесів судових експертів, спрямованих на досягнення об'єктивності та конструктивності в їхній роботі. Дослідження виявляє значущі аспекти, які позначаються на прийнятті експертами рішень і можуть покращити професійну діяльність судових експертів. Практична значущість полягає в можливості використання отриманих знань для підвищення рівня психологічної готовності працівників експертних служб до викликів професійної діяльності. Результати цього дослідження можуть слугувати основою для подальших емпіричних досліджень і розроблення практичних програм підвищення професійної ефективності експертів у контексті їхньої психологічної підготовки.

Ключові слова: судово-експертна діяльність; судовий експерт; судова експертиза; психологічний аспект; конструктивна діяльність; професійна компетентність експерта; відповідальність.

Історія статті:

Отримано: 04.09.2023

Переглянуто: 02.10.2023

Прийнято: 31.10.2023

Рекомендоване посилання:

Бондаренко-Берегович В. Аналіз психологічних аспектів конструктивної діяльності працівників експертної служби. *Юридична психологія*. 2023. № 2 (33). С. 46–53. doi: 10.33270/03233302.46.

* Відповідальний автор

Вступ

Експертна служба є важливим елементом правоохоронної системи. Її працівники здійснюють експертні дослідження з метою надання допомоги правоохоронним органам у розслідуванні та судовому розгляді справ. Конструктивна діяльність працівників експертної служби передбачає виконання ними професійних обов'язків відповідно до вимог чинного законодавства й етичних норм (Koodrin, 2020).

У цій статті глибоко проаналізовано психологічні аспекти конструктивної діяльності, розглянуто їх важливість і вплив на якість професійної роботи працівників експертних служб. Науковий підхід до вивчення цих аспектів надає можливість розробити стратегії покращення якості роботи й підвищення рівня професійного розвитку в цій важливій сфері професійної діяльності.

Матеріали та методи

Дослідження ґрунтується на теоретичному аналізі психологічних аспектів роботи експерта, що охоплює розгляд психологічних процесів, які визначають конструктивність судових експертів. Для досягнення поставленої мети використано теоретичні методи аналізу й синтезу для ретельного опрацювання наявного масиву інформації з різних джерел з метою всебічного висвітлення психологічних аспектів судово-експертної діяльності.

Здійснено порівняльний аналіз наукових досліджень, на підставі чого визначено спільні та відмінні риси в підходах до розгляду психологічних аспектів діяльності судових експертів. Застосовано метод індукції та дедукції для узагальнення конкретних висновків з наукових джерел і застосування їх до загальних принципів.

У роботі здійснено огляд наукових досліджень Роберта Хоя та Джона Чіршолма, що висвітлюють психологічні фактори, які визначають ефективність і якість роботи. Також ураховано внески Харрі Герцберга та дослідження із психології Еріксона, які дали змогу окреслити аспекти мотивації, задоволеності працею та особистісних криз, які можуть впливати на професійний розвиток працівників експертних служб.

Використано метод класифікації для групування різноманітних психологічних аспектів судово-експертної діяльності за спільними ознаками.

Застосовано абстрагування та конкретизацію задля виокремлення ключових понять та розуміння загальних принципів, а також застосування їх у конкретних ситуаціях.

Отримані результати аналізу відображають важливі аспекти психологічних особливостей судових експертів та їх вплив на конструктивну діяльність, а також дають підстави для подальших емпіричних досліджень і розроблення практичних програм підвищення професійної ефективності експертів у контексті психологічної підготовки.

Результати й обговорення

Роберт Хой та Джон Чіршолм здійснили вагомий внесок у дослідження психологічних факторів, що визначають ефективність і якість роботи. Вони ретельно вивчали питання відповідальності працівників, психологічних аспектів управління стресом й особистісних рис, необхідних для успішної професійної діяльності працівників експертних служб (Petrova, & Dontsova, 2020).

У сфері психології схожі дослідження конструктивної діяльності проведено в роботах Харрі Герцберга, який висвітлював аспекти мотивації та задоволеності працею, а також у межах теорії Еріксона про кризи особистості, які можуть впливати на професійний розвиток (Dzholos, 2019).

Психологічні аспекти конструктивної діяльності працівників експертної служби є важливою складовою їхньої професійної підготовки. Вони позначаються на ефективності виконання завдань, пов'язаних з проведенням експертних досліджень (Babii, 2020).

Однією з ключових складових конструктивної діяльності судового експерта є його здатність до об'єктивного аналізу й оцінки доказів. Це важливо не лише для забезпечення справедливості в судових справах, а й для зміцнення довіри суспільства до судової системи (Avramchenko, 2021). Психологічні особливості, такі як упередження, стереотипи, психологічний стрес, можуть впливати на спроможність судових експертів робити об'єктивні висновки.

Поняття конструктивної діяльності судового експерта в сучасному судовому процесі України є невід'ємним елементом забезпечення справедливості й об'єктивності під час вирішення судових справ. Судові експерти виконують ключову роль у визначенні істини й наданні обґрунтованих висновків, що мають вирішальне значення для судових рішень (Koodrin, 2020; Samoilova, & Pecherska, 2022).

Специфіка їхньої діяльності полягає в аналізі доказів, експертизі матеріалів справи, формуванні науково обґрунтованих висновків, які враховує суд під час ухвалення рішень. У зв'язку із зазначеним конструктивну діяльність судових експертів визнано важливою складовою судового процесу в Україні.

Поняття «конструктивна діяльність» у контексті діяльності судових експертів визначене виконанням ними своєї функції на підставі наукових принципів, методології та об'єктивності, з метою надання експертних висновків найвищої якості. Це означає, що судові експерти повинні мати не лише професійну компетентність, а й психологічні навички та здатність до об'єктивного аналізу, ураховуючи психологічні особливості своєї діяльності та взаємодії з учасниками судового процесу (Pavlović, 2021).

Поняття конструктивної діяльності стало предметом глибокого вивчення в межах

психологічних досліджень і привернуло увагу науковців, які досліджують складні психологічні процеси, що відбуваються під час професійної діяльності, зокрема серед працівників експертних служб (Pavlović, 2021; Sivchuk, 2021).

Щоб визначити конструктивну діяльність, можна посилається на декілька визначень, розроблених провідними вченими в галузі психології. Жан Піаже, швейцарський психолог і філософ, тлумачив конструктивну діяльність як процес активного будування розумових структур у відповідь на взаємодію індивіда з навколишнім середовищем. Джон Дьюї, американський філософ і психолог, розглядав конструктивну діяльність як процес взаємодії між індивідом та середовищем, де індивід активно створює нові ідеї та концепції (Vilinskyi, 2022).

Крім того, Лев Виготський, розробник теорії розвитку культурно-історичного аспекту психіки, засвічував важливість соціокультурних аспектів конструктивної діяльності, де індивід взаємодіє з іншими членами спільноти для досягнення спільних завдань (Virna, 2023).

Отже, конструктивну діяльність можна визначити як активний процес будування розумових структур у взаємодії індивіда з навколишнім середовищем, з огляду на соціокультурні аспекти.

Для висвітлення специфіки роботи експерта звернемося до Закону України «Про судову експертизу». Згідно з положеннями цього документа, судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду¹.

Експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань².

Здійснення судової експертизи потребує наявності спеціальних знань, на яких ґрунтуються спеціальності та спеціалізації. Експерт повинен мати спеціальні знання в галузі науки, техніки, мистецтва тощо, які необхідні й достатні для того, щоб дати висновок з питань, які виникають під час досудового розслідування та судового розгляду. Спеціальні знання

набувають у процесі навчання та практичної діяльності за певною спеціальністю (фахом)³.

На переконання науковців, конструктивна діяльність працівників експертних служб є об'єктом особливого інтересу, оскільки вона передбачає високий рівень компетентності й відповідальності (Pievtsov, Usachov, Patsek, & Romaniuk, 2020).

Професійну компетентність визначають якістю здобутих знань і здатністю ефективно використовувати їх у практиці, це важлива складова успішної професійної діяльності. Вона охоплює не лише теоретичну базу, а й уміння виконувати поставлені завдання, використовуючи отримані знання і розвинуті професійні риси. Професійна компетентність охоплює різноманітні вміння, знання та навички, які працівник демонструє відповідно до вимог своєї професії (Dzholos, 2019).

Відповідальність у цьому контексті є ключовим аспектом, необхідним для забезпечення високої якості й ефективності конструктивної діяльності працівників експертних служб. Її визначають як обов'язок, зобов'язання, покладені на працівника, що припускають раціональне та свідоме прийняття рішень, а також ефективне управління ресурсами в процесі виконання завдань і досягнення поставленої мети (Nedashkivska, & Nedashkivska, 2022).

Відповідальність працівника експертної служби передбачає не лише виконання функцій та завдань на професійному рівні, а й свідоме прийняття на себе кримінальної відповідальності за власні рішення та дії. Вона передбачає глибоке розуміння психологічних аспектів своєї діяльності, а також здатність адаптувати власну поведінку та рішення відповідно до специфіки ситуацій (Nedashkivska, & Nedashkivska, 2022).

У контексті психологічного аналізу конструктивної діяльності відповідальність стає ключовим фактором у керуванні психологічними аспектами рішень, стресом, комунікацією та мотивацією. Працівники експертних служб несуть відповідальність за власні рішення, їхні наслідки та вплив на результативність роботи всієї організації.

Отже, професія судового експерта вимагає від фахівця сукупності професійних знань, навичок і вмінь, а також розвиненості професійно важливих особистісних рис. Психологічні аспекти, що формують професійно важливі риси в працівників правоохоронних органів, були предметом вивчення різних науковців, а саме вони досліджували: професійно-моральну стійкість (Г. Штефанич), моральні якості співробітників органів внутрішніх справ (А. Токман, А. Грязнов), професійну стійкість

¹ Про судову експертизу: Закон України від 25 лют. 1994 р. № 4038-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/laws/show/4038-12/ed19940225>.

² Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-II. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

³ Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-II. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>; Про судову експертизу: Закон України від 25 лют. 1994 р. № 4038-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/laws/show/4038-12/ed19940225>.

і професійну зрілість (Г. Яворська), емоційну стійкість (З. Шайхлісламов), професійну мотивацію співробітників органів внутрішніх справ (А. Москаленко), стресостійкість співробітників силових структур (П. Мозговий).

Психологічний аналіз конструктивної діяльності є доволі важливим, оскільки надає можливість керувати психологічними аспектами, що позначаються на якості прийняття рішень, управлінні стресом, якості комунікації та мотивації працівників експертних служб. Здійснюючи психологічний аналіз конструктивної діяльності, учені висвітлюють ключові психологічні фактори, які визначають якість роботи працівників експертних служб і сприяють розвитку наукових підходів до підвищення її ефективності (Pavlović, 2021).

Важливим аспектом є також управління стресом, який можна розглядати як один із ключових елементів професійної діяльності працівників експертних служб, оскільки вони мають високий рівень емоційного навантаження, відповідальність й подеколи повинні приймати рішення в умовах невизначеності (Pastryk, 2022).

Управління стресом потребує ретельного аналізу психологічних факторів, які позначаються на емоційному стані та психологічному комфорті працівників. Психологічний стрес може бути спричинений різними чинниками, такими як тиск через терміни виконання висновку, невизначеність ситуацій, інформаційне перенасичення, а також внутрішніми факторами, зокрема високою вимогливістю до себе (Pastryk, 2022; Mozharovska, 2021).

З позицій психологічного аналізу конструктивної діяльності управління стресом передбачає розуміння реакцій на стресові ситуації та розроблення ефективних стратегій адаптації до них. Важливо враховувати психофізіологічні аспекти стресової реакції, розробляючи індивідуальні методики збереження психологічної рівноваги та обмеження негативних наслідків стресу (Pastryk, 2022).

Психологічний аналіз управління стресом надає можливість визначити стресові фактори, їх вплив на конструктивну діяльність працівників, розробити спеціалізовані програми тренування та психологічного супроводу, спрямовані на підвищення резистентності до стресу.

Комунікаційні аспекти в експертних службах теж посідають визначальне місце в контексті нашої наукової теми. Комунікацію в цьому контексті розглядають як складний і багатогранний процес, що передбачає передачу інформації, обмін думками й ідеями, а також взаємодію між різними людьми в межах написання експертних висновків (Alexeeva, 2020).

Взаємодія та обмін інформацією відіграють важливу роль у процесі прийняття рішень і виконання завдань. Професійні комунікаційні вміння працівників експертних служб сприяють оптимізації обміну інформацією, зменшенню

можливих конфліктів і підвищенню якості прийнятих рішень (Abdumalik, 2021; Kurdes, 2021).

З позицій наукового дослідження комунікаційні аспекти в експертних службах вивчають з огляду на різні підходи й моделі. Наприклад, теорію міжособистісного спілкування Бернса, яка досліджує транзакційні стосунки між людьми, може бути застосовано для аналізу міжособистісної взаємодії працівників експертних служб у контексті прийняття рішень і співпраці із замовниками експертиз (Alexeeva, 2020; Petrova, & Dontsova, 2020).

Крім того, теорії ефективної комунікації, такі як теорія впливу та переконання, досліджують, як ефективно спілкуватися і впливати на інших у процесі конструктивної діяльності. Це охоплює здатність аргументувати свої позиції, виявляти емпатію, керувати конфліктами й уміти ефективно використовувати мовні та немовні засоби комунікації (Avramchenko, 2021).

З погляду наукового аналізу, вивчення комунікаційних аспектів у контексті психологічних аспектів конструктивної діяльності дає змогу висвітлити ключові аспекти, які впливають на ефективність роботи працівників експертних служб. Наукові дослідження у цій сфері допомагають розробити стратегії покращення комунікації та взаємодії, підвищення рівня розуміння та співпраці, сприяють розвитку наукових підходів до оптимізації конструктивної діяльності працівників експертних служб у контексті нашої наукової теми (Avramchenko, 2021; Kovalov, 2021).

Психологічний аналіз розглядає питання мотивації та задоволеності працею працівників експертних служб. Розуміння того, що стимулює працівників до досягнення високих результатів і задоволеності роботою, є доволі важливим для підвищення їхньої продуктивності та забезпечення довгострокової мотивації.

Мотивація є внутрішнім стимулом, який підштовхує працівників до досягнення високих результатів у професійній діяльності, натомість задоволеність працею визначають як ступінь задоволення та задоволеність працівника своєю роботою та робочими умовами (Mozharovska, 2021).

Наукові дослідження у сфері мотивації працівників державних служб дають підстави стверджувати, що основними факторами, що впливають на їхню мотивацію, є внутрішні мотиватори, такі як потреба в досягненнях, визнанні та особистому зростанні. Працівники експертних служб мають розвинене бажання вдосконалювати свої навички та знання у вибраній галузі (Avramchenko, 2021; Mozharovska, 2021).

З погляду задоволеності працею важливо враховувати різні аспекти роботи, зокрема взаємодію з колегами, сприйняття керівництва, можливості для професійного розвитку та визнання результатів своєї роботи. Наукові дослідження засвідчують, що задоволеність працею може бути підвищена шляхом створення комфортних умов праці, визнанням досягнень і

розвитку кар'єри (Bondarenko, & Skalenko, 2022; Poltorak, 2023).

Цікавими є результати дослідження психолога Фредеріка Герцберга, який розробив теорію мотивації та гігієни. Він виокремлює дві основні категорії факторів, що позначаються на мотивації та задоволеності на робочому місці. Фактори мотивації, такі як визнання, досягнення та відповідальність, сприяють підвищенню мотивації працівників. З другого боку, фактори гігієни, такі як робочі умови й політика компанії, можуть лише запобігти незадоволеності, але не сприяють мотивації. У контексті експертних служб розуміння цих факторів дає змогу створити сприятливі умови для мотивації працівників і забезпечити їхню задоволеність умовами, у яких вони виконують свою роботу (Poltorak, 2023; Kurdes, 2021).

З позицій наукового аналізу, вивчення мотивації та задоволеності працею працівників експертних служб допомагає висвітлити важливі аспекти, які визначають їхню професійну діяльність. Наукові дослідження в цій сфері надають можливість розробити стратегії підвищення мотивації та задоволеності працею, що сприяє підвищенню продуктивності.

Також цікаво розглянути тему лідерства в контексті конструктивної діяльності працівників експертних служб. Зазначимо, що лідерські підходи і їхні властивості формують особливості взаємин, рішення та ефективність конструктивних процесів в організаційному середовищі (Khazratova, Malimon, Terentiev, & Oliinyuk, 2022; Petrova, & Dontsova, 2020).

Один із ключових аспектів ролі лідерства в експертних службах полягає в управлінні психологічним кліматом у колективі. Дослідження Роберта Хой та Джона Чіршолма засвідчує, що лідерство впливає на емоційний інтелект команди. Здатність лідера розуміти й ефективно управляти емоціями своїх підлеглих сприяє зниженню рівня стресу та конструктивній роботі (Kurdes, 2021, 2023).

Акцентуючи на важливості лідерської ролі у формуванні психологічного клімату, слід зазначити, що трансформаційні лідерські підходи також сприяють розвитку інноваційного мислення та творчості в колективі експертів. Згідно з дослідженням Джозефа Басса та Брюса Риггіо, лідер, що стимулює відданість і впроваджує новаторські ідеї, сприяє підвищенню творчого потенціалу команди та розвитку продуктивної конструктивної діяльності (Mozharovska, 2021).

Отже, лідерство в експертних службах може визначати не лише роботу та взаємодію команди, а й спрямоване на формування психологічного фундаменту для конструктивної діяльності. Наявність відповідального та мотиваційного лідера сприяє підвищенню якості прийнятих рішень, розвитку творчості та формуванню позитивного робочого середовища, що позначається на ефективності й успішності експертної діяльності (Koodrin, 2020).

Висновки

Підсумовуючи результати здійсненого аналізу психологічних аспектів конструктивної діяльності працівників експертних служб, слід зазначити, що ця сфера наукового дослідження залишається актуальною і потребує подальшого вивчення. Однак, щоб цілком зрозуміти механізми та взаємозв'язки цих аспектів, необхідно продовжити аналіз різноманітних факторів, які впливають на психологічні процеси в експертних службах.

Обговорені аспекти лідерства можуть стати предметом подальших досліджень з огляду на сучасні тренди в лідерській парадигмі та їх вплив на професійну діяльність судових експертів.

У широкому спектрі можливих напрямів подальших досліджень слід урахувувати взаємодію між психологічними аспектами та суспільно-політичним контекстом, що постійно змінюється. Урахування цих факторів дасть змогу вдосконалити стратегії управління та підвищити якість професійної діяльності експертів у майбутньому.

Вивчення психологічних аспектів конструктивної діяльності працівників експертних служб дало змогу окреслити значущі питання, які визначають їхню професійну діяльність. Дослідження відповідальності, управління стресом, комунікації та лідерства виявило взаємозв'язки цих аспектів та їх вплив на якість роботи експертів.

Відповідальність, розглянута як обов'язок і зобов'язання, є основоположним аспектом у професійній сфері, а також стає чинником, що покладає на працівника кримінальну відповідальність за його власні рішення та дії. У межах психологічного аналізу вона формує психологічний клімат, сприяючи розвитку стратегій у прийнятті рішень, управлінні стресом і підтриманні комунікації.

Управління стресом, з огляду на психофізіологічні аспекти стресової реакції, виявляється ключовим у забезпеченні психологічного комфорту працівників. Спроможність розроблення ефективних стратегій адаптації до стресових ситуацій є важливою для підтримання високого рівня ефективності й уникнення негативних наслідків стресу на конструктивну діяльність.

Комунікаційні аспекти виявилися важливим чинником у процесі прийняття рішень і співпраці експертів. Вивчення теорій міжособистісного спілкування та ефективної комунікації надає можливість оптимізувати обмін інформацією, підвищити рівень розуміння та обмежити конфлікти в колективі.

Отже, у статті не лише висвітлено сутність психологічних процесів у сфері експертної діяльності, а й окреслено напрями подальших досліджень, спрямованих на вдосконалення практичних аспектів роботи експертів і забезпечення сталого розвитку цієї значущої сфери професійної діяльності.

References

- [1] Abdumalik, Z.A. (2021). Information Support for Forensic Expert Activities of Forensic Institutions: Current Problems of Theory and Practice. *The American Journal of Political Science Law and Criminology*, 03(01), 98-102. doi: 10.37547/tajpslc/Volume03Issue01-16.
- [2] Alexeeva, A. (2020). Social Communicative Competence as a Factor Influencing an Individual's Professional Successfulness: in the Context of the Psychological Sex. *Psychological Prospects Journal*, 35, 8-23. doi: 10.29038/2227-1376-2020-35-8-23.
- [3] Avramchenko, S. (2021). Professional Consciousness as a Subjective Component of Personal Professional Development. *Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment*, 9, 536-545. doi: 10.6000/2292-2598.2021.09.05.12.
- [4] Babii, M.M. (2020). Concept and Levels of Competence and Competency of a Judicial Expert. *Technologies, Tools, and Strategies for Implementing Scientific Research: Materials of the International Scientific Conference* (pp. 163-165). Kherson: MTsND.
- [5] Bondarenko, N., & Skalenko, P. (2022). Professionalism of law enforcement agencies specialists': theoretical analysis of the problem. *Psychological prospects journal*, 39, 10-24. doi: 10.29038/2227-1376-2022-39-bon.
- [6] Dzholos, O. (2019). Competence and Identification of Experts in the Context of Adherence to Standards of Information Balance and Credibility. *Scientific Notes of the Institute of Journalism*, 1(74), 38-45. doi: 10.17721/2522-1272.2019.74.4.
- [7] Khazratova, N., Malimon, L., Terentiev, O., & Oliinyk, A. (2022). Readiness to Conflicts Resolving as a Factor in the Mental Health of a Lawyer in His Professional Activity. *Psychological Prospects Journal*, 39, 367-381. doi: 10.29038/2227-1376-2022-39-haz.
- [8] Koodrin, J. (2020). *Error vs. Accuracy Rates: Evaluating Forensic Expert Credibility* (Doctoral thesis, University of Adelaide, Australia). Retrieved from https://digital.library.adelaide.edu.au/dspace/bitstream/2440/131211/1/KoodrinJ_2020_Hons.pdf.
- [9] Kovalov, V.V. (2021). Modern Electronic Services as a Means of Communication of Expert Institutions with Customers of Expert Services. *Criminalistic Bulletin*, 34(2), 57-65. doi: 10.37025/1992-4437/2020-34-2-57.
- [10] Kurdes, O.V. (2021). Features of the Psychological Training of Judicial Experts as a Component of the Adaptation Process. *Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics*, 23, 110-122. doi: 10.32353/khrife.1.2021.08.
- [11] Kurdes, O.V. (2023). Transformation of the Personality of a Judicial Expert in Extreme Conditions of Wartime. *Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics*, 1(30), 144-161. doi: 10.32353/khrife.1.2023.08.
- [12] Mozharovska, T. (2021). Psychological Well-being: Theoretical Approaches to the Concept Definition. *Psychological Prospects Journal*, 37, 155-167. doi: 10.29038/2227-1376-2021-37-155-167.
- [13] Nedashkivska, O.A., & Nedashkivska, T.Ye. (2022). Experiment as a Means of Studying the Cognition of a Judicial Expert Regarding Expert Initiative. *Criminalistic Bulletin*, 37(1), 79-89. doi: 10.37025/1992-4437/2022-37-1-79.
- [14] Pastryk, T. (2022). Expressed Emotion in the Context of Personality Traits Model: Theoretical and Empirical Examining the Key Concepts. *Psychological Prospects Journal*, 40, 136-148. doi: 10.29038/2227-1376-2022-40-pas.
- [15] Pavlović, J. (2021). Team Coaching Psychology: Toward an Integration of Constructivist Approaches. *Journal of Constructivist Psychology*, 34(4), 450-462. doi: 10.1080/10720537.2019.1700856.
- [16] Petrova, I.A., & Dontsova, O.S. (2020). Features of the Formation of Professional Competencies of a Forensic Merchandising Expert. *Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics*, 21, 165-178. doi: 10.32353/khrife.1.2020_11.
- [17] Pievtsov, H.V., Usachov, O.A., Patsek, P., & Romaniuk, A.O. (2020). Combined Methodology for Assessing the Competence of Experts in Choosing a Scenario for Organizing Information-Psychological Influence. *Science and Technology of Air Forces of the Armed Forces of Ukraine*, 2(39), 24-36. doi: 10.30748/nitps.2020.39.03.
- [18] Poltorak, A. (2023). Positive Psychology as an Instrument of Personnel Motivation in Enterprises. *Modern economics*, 38(1), 132-138. doi: 10.31521/modecon.v38(2023)-20.
- [19] Samoilova, O., & Pecherska, I. (2022). Expert Prevention as one of the Forms of Forensic Expert Activity and the Role of a Judicial Expert in this Field. *Young Scientist*, 2(102), 58-62. doi: 10.32839/2304-5809/2022-2-102-12.
- [20] Sivchuk, I. (2021). Professional Competence of a Judicial Expert. *Scientific Practice: Modern and Classical Research Methods*, 1, 115-116. doi: 10.36074/logos-26.02.2021.v1.34.
- [21] Vilinskyi, M.S. (2022). Expert as a Participant in the Judicial Process. *Development of Civil Society as a Necessary Component of European Integration of Ukraine: All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (pp. 27-31). Kyiv. doi: 10.36059/978-966-397-271-8-18.
- [22] Virna, Zh. (2023). Constructive Psychology as a Technology for Transforming the Human Mind. *Psychological Prospects Journal*, 41, 41-54. doi: 10.29038/2227-1376-2023-41-vir.

Список використаних джерел

- [1] Abdumalik Z. A. Information support for forensic expert activities of forensic institutions: current problems of theory and practice. *The American Journal of Political Science Law and Criminology*. 2021. Vol. 03. No. 01. P. 98–102. doi: 10.37547/tajpslc/Volume03Issue01-16.
- [2] Alexeeva A. Social Communicative Competence as a Factor Influencing an Individual's Professional Successfulness: in the Context of the Psychological Sex. *Psychological Prospects Journal*. 2020. No. 35. P. 8–23. doi: 10.29038/2227-1376-2020-35-8-23.
- [3] Avramchenko S. Professional Consciousness as a Subjective Component of a Personal Professional Development. *Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment*. 2021. No. 9. P. 536–545. doi: 10.6000/2292-2598.2021.09.05.12.
- [4] Бабій М. М. Поняття та рівні компетенції та компетентності судового експерта. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень* : матеріали Міжнар. наук. конф. Херсон : МЦНД, 2020. С. 163–165.
- [5] Bondarenko N., Skalenko P. Professionalism of law enforcement agencies specialists': theoretical analysis of the problem. *Psychological Prospects Journal*. 2022. No. 39. P. 10–24. doi: 10.29038/2227-1376-2022-39-bon.
- [6] Джолос О. Компетентність та ідентифікація експертів у контексті дотримання стандартів збалансованості та достовірності інформації. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2019. Т. 1. № 74. С. 38–45. doi: 10.17721/2522-1272.2019.74.4
- [7] Khazratova N., Malimon L., Terentiev O., Oliinyk A. Readiness to conflicts resolving as a factor in the mental health of a lawyer in his professional activity. *Psychological Prospects Journal*. 2022. No. 39. P. 367–381. doi: 10.29038/2227-1376-2022-39-haz.
- [8] Koodrin J. Error vs. accuracy rates: evaluating forensic expert credibility : dissertation thesis. University of Adelaide, 2020. 52 p. URL: https://digital.library.adelaide.edu.au/dspace/bitstream/2440/131211/1/KoodrinJ_2020_Hons.pdf
- [9] Ковальов В. В. Сучасні електронні сервіси як засіб комунікації експертних установ із замовниками експертних послуг. *Криміналістичний вісник*. 2021. Т. 34. № 2. С. 57–65. doi: 10.37025/1992-4437/2020-34-2-57.
- [10] Курдес О. В. Особливості психологічної підготовки судових експертів як складової процесу адаптації до умов праці. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2021. Вип. 23. С. 110–122. doi: 10.32353/khrife.1.2021.08.
- [11] Курдес О. В. Трансформація особистості судового експерта в екстремальних умовах воєнного часу. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2023. Вип. 1 (30). С. 144–161. doi: 10.32353/khrife.1.2023.08.
- [12] Mozharovska T. Psychological well-being: theoretical approaches to the concept definition. *Psychological Prospects Journal*. 2021. No. 37. P. 155–167. doi: 10.29038/2227-1376-2021-37-155-167.
- [13] Недашківська О. А., Недашківська Т. Є. Експеримент як засіб дослідження когніції судового експерта щодо експертної ініціативи. *Криміналістичний вісник*. 2022. Т. 37. № 1. С. 79–89. doi: 10.37025/1992-4437/2022-37-1-79.
- [14] Pastryk T. Expressed emotion in the context of personality traits model: theoretical and empirical examining the key concepts. *Psychological Prospects Journal*. 2022. No. 40. P. 136–148. doi: 10.29038/2227-1376-2022-40-pas.
- [15] Pavlović J. Team Coaching Psychology: Toward an Integration of Constructivist Approaches. *Journal of Constructivist Psychology*. 2021. No. 34 (4). P. 450–462. doi: 10.1080/10720537.2019.1700856.
- [16] Петрова І. А., Донцова О. С. Особливості формування професійних компетентностей судового експерта-товарознавця. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2020. Вип. 21. С. 165–178. doi: 10.32353/khrife.1.2020_11.
- [17] Певцов Г. В., Усачова О. А., Пацек П., Романюк А. О. Комбінована методика оцінювання компетентності експертів при виборі сценарію організації інформаційно-психологічного впливу. *Наука і техніка повітряних сил Збройних Сил України*. 2020. № 2 (39). С. 24–36. doi: 10.30748/nitps.2020.39.03.
- [18] Poltorak A. Позитивна психологія як інструмент мотивації персоналу підприємств. *Modern economics*. 2023. Т. 38. № 1. С. 132–138. doi: 10.31521/modecon.v38(2023)-20.
- [19] Самойлова О., Печерська І. Експертна профілактика як одна з форм судово-експертної діяльності і роль судового експерта в цій сфері. *Молодий вчений*. 2022. № 2 (102). С. 58–62. doi: 10.32839/2304-5809/2022-2-102-12.
- [20] Сівчук І. Професійна компетентність судового експерта. *Scientific practice: modern and classical research methods*. 2021. Vol. 1. С. 115–116. doi: 10.36074/logos-26.02.2021.v1.34.
- [21] Вілінський М. С. Експерт як учасник судового процесу. *Розвиток громадянського суспільства як необхідна складова європейської інтеграції України* : Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 6 жовт. 2022). Київ, 2022. С. 27–31. doi: 10.36059/978-966-397-271-8-18.
- [22] Вірна Ж. Конструктивна психологія як технологія перетворення психіки людини. *Psychological prospects journal*. 2023. № 41. С. 41–54. doi: 10.29038/2227-1376-2023-41-vir.

Analysis of the Psychological Aspects of the Constructive Activities of Forensic Service Employees

BONDARENKO-BEREHOVYCH Valeriia

Senior Forensic Expert of the Zhytomyr Scientific Research Expert Forensic Center
of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

Zhytomyr, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5314-6439>

Abstract. This work is dedicated to analyzing the psychological aspects of the constructive activities of forensic service employees, with a focus on key elements that define the effectiveness and quality of their professional work. The relevance of the article is driven by the need to scrutinize the aspects of constructive activities of a forensic expert. In the contemporary judicial context, where justice and objectivity of decisions play a critical role, understanding the psychological peculiarities of forensic experts becomes exceedingly important. The purpose of this research is a thorough analysis of psychological factors influencing the ability of forensic experts for objective assessment of materials provided for research and making scientifically grounded decisions within the framework of forensic expertise. The paper thoroughly examines the psychological processes that arise during forensic expertise and affect the quality of forensic conclusions. The results of the theoretical analysis provide a profound understanding of the psychological processes influencing the work of expert services. The research is based on the theoretical analysis of psychological aspects of judicial work, including the consideration of psychological processes affecting the objectivity and constructiveness of forensic experts. Theoretical methods of analysis and synthesis are employed. The results of the theoretical analysis reveal important aspects of the psychological characteristics of forensic experts, their impact on constructive activities, and ways to improve the quality of conclusions. The scientific novelty of this research lies in the analysis of internal psychological processes of forensic experts aimed at achieving objectivity and constructiveness in their work. The study traces important moments affecting the decision-making by experts and can enhance the professional activities of forensic experts. The practical significance lies in the possibility of using the acquired knowledge to increase the level of psychological readiness of forensic service employees for the challenges of their professional activities. The results of this research can serve as a basis for further empirical studies and the development of practical programs to enhance the professional efficiency of experts in the context of their psychological training.

Keywords: forensic activity; forensic expert; forensic expertise; psychological aspects of constructive activities; professional competence of the expert; responsibility.